

FOAIE LITERARĂ

Pentru redacție responsabilă:

LUCREȚIA RUDOW-SUCIU.

Apare o dată pe săptămână (Duminică).

PREȚIUL:

Pe un an 4 fl.
Pe jumătate de an 2 fl.
Pe un pătrar de an 1 fl.

Pentru România și
străinătate 14 frc.

Editor și proprietar:

Dr. W. RUDOW.

Șipotul lui Roman.

— Nuvelă. —

De Ioan Bota.

(Urmare.)

Tot satul vorbea de bine despre aceste două flori ale satului, numai fata birăului nu afla destule cuvinte ca să hulească pe Anuța care i-a luat drăguțul, și pe Nițu despre care nu știa de ce a părăsit-o așa de îngrabă.

Prietinul cel mai bun al lui Nițu era Simion al Popeștilor. Acestuia Nițu îi descoperea toate taiele.

Acești doi flăcăi de un lapte, încă din frageda lor copilărie, erau așa de buni și nedespărțiți prietini, încât cele mai multe nopți de vară dormeau împreună.

Simion iubea foarte mult pe fata birăului, dar ea nu-l iubea cu iubire adevărată, fără numai din motivul ca era bun prietin cu Nițu. După ce însă Nițu s'a îndrăgostit de Anuța, ea, fata birăului, nu s'a lăsat de Simion ca scaiul de oaie.

Lui Nițu îi părea bine că Simion cu fata birăului se au dragi, căci credea că va îmbuna-o ca să uite pe el (Nițu), dar ea în loc de a povesti cu Simion vorbe de dragoste vorbea de rău pe Nițu și pe Anuța, prin ce ea în loc de a deveni mai plăcută, tot mai tare înstrăina inima lui Simion de cătră dânsa.

Oamenii din Rîpeni isprăviră cu cositul de pe munte, dar pentru aceia muntele nu era singur. Oamenii iubitori de muncă și iubitori de moșii nu se pot așa ușor despărți de dragălașele locuri, unde în tot anul abia așteaptă să iasă din sat la lucrul cel mai plăcut: la coasă și la adunatul de fân.

Era duminica sara.

Nițu și Simion s'au fost așezat să doarmă în marginea viei din grădina de lângă pârâul lui Nițu.

Luna și-a fost împlinit jumătate din obișnuita sa călătorie pe albastrul cer prăsară cu stele.

Suflet de om nu se mai afla prin sat: era liniște. Tot ce se mai auzia, era vijititul morilor adus de vânt mai încet ori mai tare și svonul greușilor de vie dintre cari se mai auzia din când în când schilălăitul unui câne ce dedat a fi liber peste noapte se sbate ca să scape din lanț.

Până când Simion se lupta cu cine știe ce visuri, — Nițu se ferbea în gânduri.

— Ști ce, frate Simioane, zise Nițu deșteptând pe Simion. Să eșim la munte pe vre-o 3—4 zile. Și așa am gătat cu lucrul. E de tot frumos a petrece zilele și a dormi în aceastea nopți pe munte. Știe Dzeu dacă vom mai fi așa de liberi ca în zioa de astăzi.

— Să mergem, căci mai câstigăm atari lemne de lucru, pentru car și plug; mai atari cercuri pe buți ca și așa e aci culesul viilor, apoi vorba ta, e foarte frumos a petrece la munte, departe de sat, unde liberi putem vorbi multe de toate.

Când se revărsară zorile, Nițu cu Simion erau la „Șipotul lui Roman”.

Desprinzânduși vitele dela tilegi și îndreptându-le spre pădure, se pusă la odihnă pe pajîstea puțin ro-urată.

După o pauză cam bunișoară, coborâră iar la șipot, ca să prânzască. La șipot spre marea lor mirare aflară pe Anuța spălându-să.

Nu se spăla ea doară să fie mai frumoasă, niči să se răcorească căci era încă dimineață; ci își spăla fața ca să nu o cunoască nimenea, că ea a plâns.

Anuța venise cu tatăl ei la munte, cu gândul că până tatăl său va dărâma stăjări de pe fânaș pentru ca să facă frunzar, ea să mai adune alune de prin alunis și din pădurea de pe „Piatra”.

Dela „Șipot” — Anuța se făcea că merge mai departe. Nițu care avea să-i spună o știre nouă, o însoți cațiva pași: să depărtară adecă din fața lui Simion.

— Visul meu de azi-noapte, — după priceperea mea are o talmăcire și o prorocire tristă pentru mine, zise Anuța năpădindu-o plânsul.

Și ce vis poate fi acela care să te facă atât de întristată? zise Nițu sărutând fruntea cea înferbîntată a copilei.

Dela acest șipot părea că s'a făcut un rîu groaznic care crescînd din ce în ce mai tare, ne-a despărțit pe unul de altul. Rămânînd eu singură în marginea acelu rîu, am picat în acel rîu tulbure, care luându-mă de pe picioare am fost mînată de valuri.

— Multe visează omul dar în visuri nu trebuie să credem. Eu încă am visat că ședeam pe o stîncă înaltă și cîni delă stîna birăului se căsneau să se urce la mine, dar nu puteau și eu îmi făceam batjocură de ei.

Cu acestea se despărțiră, dar Nițu începu a fi mă îngândurat, pentru visul Anuței.

— Intru adevăr frumoasă și cu minte copilă s'a făcut Anuța aceasta, zise Simion cătră Nițu, care abia sosise la Șipot. I-ar ședeă cu mult mai bine și ar fi mai vrednică se fie dăscăliță ori preuteasă decăt fata birăului.

— Ar fi un păcat, ca cel ce ar fi iubit de ea să nu se jertfească pentru fericirea ei. Eu frate Simioane am tainuit, și tainic are să rămână cea ce-ți descoper acum. De și eu am fost foarte puțin la școală, după cum știi, peste câteva zile plec la cursul dăscăliei și voi învăța într'un an de zile cât au învățat alți în câte 4—5 ani.

Prea mi-e jale frate Simioane, că eu nu am putut merge la școală, ca să ajung și eu unde au ajuns vre-o câți-va conșcolari și prietini de ai mei, cari astăzi se rușinează de oameni a sta de vorbă cu mine. Vreau să dovedesc lumii că omul care voește ceva poate și duce la îndeplinire.

Lui Simion îi parură de necrezut vorbele acestea dar totuși lui îi păru bine de ceea ce auzise.

(Va urma.)

G l u m ă .

Un cărțaș către tovareșii săi: No, mēi! nu mē mai joc cu voi . . . am pierdut și v'am plătit și acum nu voiesc să me desbrace niște idioți, niste proști și de haine; căutați-vă altul mai prost de cât mine.

Unul dintre ceialalți: . . . Va fi greu de aflat.

S I N G U R .

Îmi pare un mormînt odae
Și vîl cernit pe gînd se pune,
Se stinge 'ncet și trist vîpaea
Speranțelor de vremi mai bune. —

La ce nădejdi și dor de bine,
La ce iluzii 'n fericire,
Cînd vezi cum tot se sfarmă 'n tine
Că te-amenință — pustuire. . .

Cînd vezi, că 'n lume n'ai pe nime
Să însenine a tale gînduri,
Ci ca un făcător de crime
Refugiul numai patru scîndnri. . .

Cînd tot ce ai iubit vr' odată
Azi nu mai e, ori nu te știe,
Cînd prigonirea ți-a fost dată,
Răsplata cinstei să îți fie. . .

Ah! Dor nebun mă ispitește
Locașul meu să-l fac mormîntu-mi,
Să-mi sting făclia vieții aceste,
Inăbușînd pe veci cuvîntu-mi!

Sibiu.

Violet.

L I N I Ș T E .

Dulce liniște să 'ntinde
Peste munți, poeni și lac,
Lebedele dorm în trestii
Păsările 'n ramuri tac.

Numa 'n codru 'n întunerec
Filomela cîntă blînd,
Cînd pe bolta instelată,
Luna ese tremurînd.

Printre flori trecînd părăul
Spune basme și minuni,
Florile-i zimbesc șireate,
Și își rîd dea lui minciuni.

Vasiliiu E. Moldovean.

Dați-mi răspuns . . .

Dragi cetitori și cetitoare.

Dacă sunt între voi și de aceia, cari ați fost vreodată în starea mea de acum, — veniți-mi într'ajutor, cari puteți, dați-mi răspuns, scoateți-mă din halul fără margini . . .

Sunt încurcat și cu cât mai mare îmi este sfortărea de-a mă descurca, atât mai strâns se înfașură firele în juru-mi. Sfetnic nu-mi pot fi eu însumi. Dați-mi sfat deci, dumeriți-mă voi, cari știți, cari ați pățit-o ca și mine.

Doauē copile îmi fac necazul.

Prima-i patima în persoană. Are ochi negri și sël-batici, cari pun în vibrare cele mai ascunse coarde ale inimii, și are un păr negru și frumos ca o ispită ademenitoare. E toată foc, capriț, e o brună vrăjitoare, — pizma fetelor din oraș.

A doaua-i o copilă blândă, cu ochi albastri, în cari se oglindează o credință mare și cu părul ei bălai seamănă cu o visătoare și senină zi de primăvară.

Amēdoauē sunt prietine, — poate simulează numai prietinie, ca toate fetele în vârsta lor.

Ca prietine le-am întêlnit pe amēdoauē și de atunci le sunt prietin și eu și zi de zi le vêd și sunt cu ele și odihnă n'am, dacă va trece o zi se nu le vêd.

Ear inima mea mi-a răpit-o cea dintâi. O iubesc pentru ochii ei cei păcătoși de negri, o iubesc cu pasiune pentru toate pornirile ei, pentru caprițurile ei nesfîrșite. Și în vis o vêd numai pe ea, o vêd cu părul lung și despletit alergând peste văi și lunci . . . o, și atât e de fermecător acest sëlbatice chip de fată!

Dar ea-i ca toate zinele, ființă rătăcitoare, inimă nestatornică, o patimă ce se aprinde iute până la clocot pentru a se stinge cu aceeaș iuțală. Și firea aceasta a ei me face să sufăr, — căci e mare chin de a trăi în nedumêrire, a iubi cu atâta foc și de a fi espus a vedea azi mâne, că te-ai închinat unui idol înșelător . . .

A doaua prietină este un ânger credincios. În ochii și de mierioară cetesc dragoste ideală și vocea-i lină ei tremurătoare și toate vorbele ei îmi spun că mă iubește.

Vezēdu-o așa aș vrea să pot să mă reîntorc dela ochi negri la albastri, dela patimă și idol la seninătate.

Aș vrea se *nu* iubesc chipul ispititor al zinei, ci să pot rēsplăti iubirea fără hotar a ângerului blând și credincios.

Aș vrea . . . ah, înșe de unde să iau atâta voință tare ?

Deși torturat, putere n'am ca să abzic de cea dintâiu, ear inima mē doare a nu putea răspunde la amorul ochilor albastri.

Așa-e, că-i mare chinul meu dragi cetitori și cetitoare ?

Voi cari ați trecut prin chinuri de aceste și azi priviți cumiști asupra lor — spuneți-mi ce leac aveți, spuneți-mi deci se se fac ?

Spuneți-mi, dați-mi răspuns ! *)

Fidelio.

*) Din partea noastră, noi găsim de bine că : Dintre două fete pe care le iubești, ia totdeauna pe aceea care te voiește. R.

Despre veninuri.

De Dr. T.

(Urmare)

A) In industrie.

El se mestecă cu aramă și cu fier-alb, ca să se poată polei metalele estea mai bine. La fabricarea alicelor de vênat din plumb totdeauna se adaugă și un pic de arsen, ca să capete sdroburile estea o rotunzime completă. Din combinațiunea Realgar se face o culoare roșie pentru pictori, iar din Auripigment alta galbină tot pentru ei. Mi-sē pare că și pictorii nostri dela Nicula, cari reprezentează un grad de cultura din suta a X-ea, încă folosesc materiile estea veninoase.

In smalt, (email) asemenea se află. La fabricarea sticlelor se adaugă un pic de arsen, ca să se limpezească glaja mai bine. Peile dela animalele umplute pentru conservare se ung c'o untură de arsen. In fărina pentru stêrpirea cloșanilor (gozoilor) ăsta e materia de frunte. Toate colorile de arsen sunt foarte frumoase și lesne (ieftine) și că atari se folosesc la vâpsirea unor vestminte d. e. tarlatan (ce îmbracă damele la baluri), la covoare (verdele), la feștirea păreților în odăi, a luminilor verzi, a florilor artificiale și a hârtiei multicolore din care își fac copiii nostri la Crăciun stēaua. Jucării pentru copii și dulcetiuri vâpsite, sau pachetate în hârtii de acestea au causat mai multe nefericiri. Ba, s'au înveninat oameni cari au locuit în chilii vâpsite cu astfel de colorii, mai ales cu verde.

Cele mai renumite colorii sunt cele verzi cari constă din $CuO + AsO_3$ (aramă și arsen); d. e. Scheel-sches Grün, Schweinfurter Grün, Mitis Grün, Kaiser Grün, Berggrün, Braunschweiger Grün și Neuwieder Grün.

Și clasa cea mare de colorii a Anilinelor sunt periculoase, sau pentru adaugerea colorilor de arsen, sau în urma întrebuițării estuia la oxydarea lor. Din aniline se preparează colorii vinete-albastre (anilin violet, azurin), roși (fuchsinul, la feștirea lănei), rosa (safranin), verzi (malachit) galbine (aurin eventual din realgar), negre (tintă), brunete (Bismarkbraun) etc.

Fiind colorile estea — după cum am amintit, — frumoase, splendide și ieftine, se folosesc la vâpsirea vestmintelor de mătasă și de lăna.

Ele au împins cu totul la o parte colorile cele vegetabile nesticicioase sănătății cari azi abia se mai folosesc la covoarele din Persia și la vestmintele de bumbac.

Cu anilin încontra tuturor oprelilor, se mai vâpsesc în zilele noastre și unele vinarsuri, rosolii, liquere și confituri trimbițiate de reclamă in toată lumea.

Prin purtarea vestmintelor colorate astfel în atingere imediată cu pelea noi ne espunem la căpătarea unei mâncărimi de pele — ekzema — când înșe în urma mâncărimei ne ghierăm și le portăm și mai departe, ne espunem directe unei înveninări care se începe mai ântâiu cu roșirea și umflarea unei părți, apoi îndată se generalizează prin cercularea curentului de sânge in tot trupul și atunci puțină speranță ne mai rămâne de scăpare. Când se întemplă așa ceva c'un om de rēnd, nime nu-l ia în samă ci pleacă cu scânduri singur pe cealaltă lume.

De o îmbolnăvire a unei archiducese de a noastre in urma purtării de ciorapi vâpsiiți au pus atunci vina

pe furnisorul de curte, ăsta pe fabricant, fabricantul pe fabrica aceia de colorii, iar asta pe lucrători și așa mai departe dela Pontius la Pilat.

Datina de a purta numai tot ciorapi văpsiți e foarte răspândită azi și la pseudoculțele noastre; cei albi au eșit din modă și cu deosebire facerea lor acasă. În urma portării de cămeși roșii văpsite cu coralin sau paeonin încă s'au observat înveninări. În toate casurile estea s'a observat că conțin colorile arsen, dar chiar când n'ar conținea, noi nu putem să dechiărăm nici pe celea de anilin indiferente.

Din împrejurările estea putem deduce ca să nu purtăm nici odată vestminte colorate cari vin deadreptul în atingere cu pelea, ba și pe cele albe cumpărate încă să se spălăm bine mai întâiu, căci după proverbul cel românesc: dracu nu doarme!

La țeranii nostri se pot adeseori observa ekzeme la grumazi în urma purtării de șaluri pistrife.

B) În medicină.

Arsenul se folosește în medicina de leac. După Pharmakologia austriacă cantitatea cea mai mare de arsen alb, ce-i iertat se se prescrie unui bărbat de o dată, e de 5 miligrame (0.005); iar pe zi la o altă 2 centigrame (0.02). Pentru femei, copii și bețărâni doza e și mai mică. Peste măsurile estea nu-i permis medicului să treacă. De altă parte omul totmai așa cum se dedă cu nicotina (fumatul), cu alkohoul (beuturi spirituoase) se poate deda gradat și cu arsenul. De dovadă ne servesc unui oameni din Karintia (arsenikesser), cari mănăcă până la câțiva grami de arsen alb fără de a se îmbolnăvi numai că să prospieze bine, ba mai dau încă și vitelor mestecat în sare ca să capete estea un per luciu și se să desvoalte bine și grasă pentru tîrg.

Pe basa experimentelor făcute cu dobitoacele îndopate cu arsen și apoi junghiate și secționare, s'a observat, că leacul estea fără indoială are o influență asupra nutririi și cu deosebire că atari dobitoace se ingrașă și oasele lor încep a crește mai tare.

1. Arsenul se prescrie de medici *) în contra anemiei secundare, adică a lipsei de sânge în urma unui morb, a chlorosei (un morb a fetelor de inteligență între 13—18 ani), mai ales când morbul estea împreunat cu slăbire (abmagerung, sorvadás).

În contra Leukaemiei și a glandulelor umflate în general asemenea se prescrie.

(Va urma)

*) Balneo-therapeutisches Lexicon von Dr. Kisch.

„Gologani.“

După ce agitatorul socialist a vorbit oare întregi despre miseria lucrătorilor înaintea acestor lucrători, până la unul mai mult sau mai puțin beți, vine cu tromful cel din urmă, adică: „Și ce folos pentru voi că ați umplut pungile celor bogăți? Vi aruncă niște gologani în forma asigurării pentru boală, bețărânețe și nenorociri“.

Acești gologani însă cu timpul au ajuns să fie sume considerabile, și pe când socialiștii îngrozesc pe publicul lor cu cifrele cheltuielilor pentru oaste și alte

trebuințe ale statului, ei nici când nu spun nimic despre rezultatele politice sociale. Știu doară și ei că aceste ar convinge pe mulți despre neadeverul fraselor lor.

Care-i rezultatul legilor germane pentru ocrotirea lucrătorilor?

Legea despre asigurarea în contra boalei e în vigoare dela anul 1884 încoace. Precum legilor celorlalte, îi sunt supuși toți lucrători și lucrătoare a căror plata nu e mai mare decât 2000 de mărci pe an (2400 coroane). În timp de zece ani numărul asiguraților s'a ridicat dela 3700.000 la 7200.000. S'au ivit 21.000.000 casuri de boală cari au ținut laolaltă 353.000.000 de zile.

S'au cheltuit pentru acestea în anul întâi 47.000.000, 1894: 99.000.000, 1895: 104.822.366 mărci, deci până la anul 1895 vr'o 862.000.000 pentru lucrători bolnavi.

Legea despre asigurarea în contra nenorocirilor e în vigoare dela 1. oct. 1885. Numărul acelor cari dau de lucru s'a ridicat dela 269.000 la 426.000, numărul celor asigurați (lucrătorilor) dela 3 la 18 milioane până la 1894. În timpul acesta s'au plătit pentru lucrători uciși sau răniți 361.300 de rente (193 milioane) pentru 91.900 rude celor 45.600 nenorociți. În urma acestel legi fabricanții șcl. păzesc mai bine viața lucrătorilor, mai ales în ramurile periculoase ale industriei: băieșitul ș. a., prin ce numărul nenorocirilor s'a tare împușinat.

Legea despre asigurarea bețărânețelor și în contra invalidității (adecă când omul nu mai poate lucra) a intrat în vigoare la anul 1891. Numărul rentelor pentru invalizi e până la anul 1894: 101.544, pentru cari s'au plătit 16.000.000; numărul rentelor pentru bețărâni e de 241.700, pentru cari s'au plătit 83.000.000 de mărci.

Cu totul s'a cheltuit pentru asigurarea lucrătorilor dela 1884—1894 un miliard. 475 de milioane le-au plătit lucrătorii înșiși; 538 de milioane fabricanții și ceilalți stăpîni.

1896 au luat parte la binecuvîntările legii despre asigurarea în contra nenorocirilor cu totul 454.953 oameni și anume: 329.380 lucrători răniți, 32.707 veduve, 60.109 orfanii și 2173 alte rude alor lucrători uciși. Acestora s'a plătit 57.347.673 de mărci.

Ce-i drept, pentru domni cari din crunta sudoare a lucrătorilor, ca redactori, agitatori sau deputați trag lei de 7000 de mărci (4000 fl.) și mai bine, cele 2 mărci (1 fl. 20 cr.) pe zi, ce legea le dă celor bolnavi și nenorociți sunt niște „gologani“.

În Ungaria cei mai mulți sunt buni bucuroși dacă capătă atata pentru lucrul mânilor lor, fiind sănătoși.

N'ar face deci rău guvernul nostru dacă s'ar ocupa nițel cu lucruri ca de alde astea în locul multelor năzdrăvenii, cari nu folosesc poporului.

L a V a t r ă .

(Reflecțiuni literare.)

Literatura în genere, e știut, că are mențiunea de a cultiva spiritul omenesc din însăși operele sale. Prin literatură ideile mari ale unui individ se predau ca moștenire generațiilor ulterioare pentru a trăi în ele și prin ele. Astfel se pun temelile culturii spiritului omenesc. Sporind mereu capitalul spiritului, obținem progresul cultural. . . . Așa am ajuns azi, că veacul nostru, în

virtutea progresului cultural se numește „veac al lumilor“. — Eu înse nu-l numesc d'atare.

E drept altcum, că trăim în mijlocul unei sumedenii de invențiuni, iscodite cu mintea omului, cari azi ne dau garanța, că — mâne — lumea noastră va fi mai bogată în lucruri minunate. Și poate, numai în considerațiunea acestor invențiuni și-a primit secolul nostru atribuțiunea de sus. Dar n'o merită, de oarece voind a caracteriza cultura de azi a spiritului omenesc, mai puțin îi putem zice — unilaterală. Unilaterală, de oarece literatura — factorul, prin carele tindem a ne cultiva spiritul — atât pe terenul speculativ ca filosofie, cât și pe cel real-practic, ca științe naturale, matematice ș. a., *satisfacem numai necesitățile rațiunii* omenesti, de a tinde către un stadiu de perfecțiune mai înaltă.

Dar spiritul omenesc, pe lângă rațiune, se constituie și din *sentiment*. Literatura deci, în vederea problemei sale, trebuie să țină samă și de domeniul sentimentelor, cultivându-l și pe acesta, carele după natura sa e — poate — și mai delicat, dar și de o importanță nu mai mică decât rațiunea. După cele premerse din adins, voi reflecta aci în puține cuvinte numai, la cultura, ce se dă azi sentimentelor prin literatura.

Menită a cultiva sentimentul e în locul prim poezia, care e în stare să atragă și să cucerească nu numai prin sublimitatea ideilor, dar și prin feliurimea formei ideilor; al doilea loc îl ține prosa frumoasă, carea prin spunerile sale de cuprins variu, de o potrivă cu poezia, tinde a deștepta, desvolta și nobilita sentimentul. Aceste, ambele, pe lângă distragere *pot și trebuie* să întipărească în sufletul cetitorului cele mai nobile sentimente, ca sentimentul conștiinței de sine, de a-și iubi țeara, limba și legea, sentimentul datorinței și al onoarei și altele. Aceasta se poate ajunge, pe lângă poezie, prin istorisiri, descrieri, schițe și prin alte forme ale literaturii frumoase, cari, cuprinzând gândiri înalte, exprimate ca formă în cuvinte alese, stârnesc plăcerea de a fi cetite și rescetite cu viu interes, stimulând pe cetitor a-și însuși același curs de gândire și a imita aceleași fapte, cari îi stau înainte, tipărite pe hârtie cu cuvinte dulci și atrăgătoare.

Că exemplul bun ori rău, real ori numai nălucit, cuprins în o lucrare frumoasă — influențează deosebit asupra vieții interne a omului, și că îl predispune pentru a imita, mai ales acolo, unde încă nu poate fi vorbă de o deplină conștiință de sine și de o judecată independentă, d. e. la copii și adolescenți: aceasta e fapt psihologic incontestabil, după carele ca o urmare naturală se ivește întrebarea: — Ce e a se urma, și ce fel de obiect se punem în vederea cetitorului, cași imitare, ca pelângă scopul distragerii, să se contribuiască la rădicarea sentimentului?

Eu așa zice: a) ca în locul prim, încât permite interesul variațiunii, obiectul lucrării, fie poezie ori prosă, să fie așa ales, ca să poată stârni în cetitor un viu interes; la alegerea obiectului să se țină în vedere și calitatea morală, preferindu-se cu deosebire ca fir principal atari momente și impresiuni, interne ori externe, adevărate ori numai creațiuni ale fantasiei, cari stau în consonanță, nu numai cu „bunul simț“, dar și cu principiile estetice. Înțeleg aci cetitorii nematurii, de cari încă trebuie să presupunem că sunt. Iar în cât pentru modul de prelucrare, să se urmeze așa, că câștigând plăcerea, inima cetitorului, să-i sădească în suflet impresiuni și stimulate menite spre a-l deștepta spre o nouă viață, cu porniri mai înalte, nobile. Așa d. e. Bolintinean reinvia trecutul glorios și plin de mărire al urmelor române,

îndemnându-ne se imităm iubirea idealurilor naționale și legea străbună; ne prezintă tip dornic de libertate, ca pe Mircea cel Bătrân, carele mai prefereste a-și schimba restul zilelor cu moartea, decât ingenușchiând înaintea dușmanului; mai colo — virtutea mamei, carea mai voește se știe de căderea cinstită a fiului său pe câmpul luptei, decât de o viață rușinoasă. And. Mureșian prin musa sa deșteaptă conștiința națională a românului ș. a. m. d. Aceștia, și alții ca ei, cari au cântat dragostea de țeară, înălțată până la moarte în câmp de luptă ș. a., cu un cuvânt vîrtutele naționale, și familiare sunt cei, cari au deslegat și nimerit întrebarea pusă mai sus. Că ce mai rămâne, e: să urmăm pe calea deschisă de ei! Sau doar aceștia au eshauriat întreg trecutul nostru? Și chiar așa de-ar fi, cei cari pot, recurgă la puterea fantasiei!

În cas contrar, literatura frumoasă, cu deosebire poezia poate să rămână numai un mijloc de a distra pe un — moment.

Toate aceste le-aș aplica eu și la adresa prosei frumoase, și încă cu adausul, că în cazul, când aceasta ne pune în vedere fapte și întâmplări, cari nu tocmai consună cu principiile bunului simț și nu corespund înteresului etic, și când aceasta se întâmplă cu scopul, ca per conclusionem a contrario să se tragă consecințe morale bune: aceasta nu totdeauna succede, fie, pentru că omul de multeori alege cea ce e supus imediat simțirilor, sau poate, convine cu vre-o înclinare individuală, fie, pentru că nu s'a adus la destulă lumină momentele răului, ca fiind stricacioase.

De regulă azi, d. e. în novele, joacă rol necredința femeii, jalușia cu urmările ei, de multe ori tragice. Îți înfățișază apoi niște scene peripețioase, cu un desnodământ, care de multe ori îți face părul măciucă. Nu lipsesc de aici: duelul, dușmănia jucată pe moarte — pe viață, uciderile sau asasinările, și chiar sinuciderile desperate, cari ni se pun înainte drept consecințe. — Voesc să zic, pentru ultimul moment îți lasă în suflet o impresiune, ce-ți stârnește fiori și groază. Și așa la fine, unde ar fi se urmeze a încheia cu a se trage o dungă groasă peste momentele negre scoțându-se la iveală frumuseța și învingerea virtuții ori josnicia păcatului: — te trezești de multe ori cu o viață stinsă, victimă! dar adevărat victimă, fără a merita. În asemenea casuri lipsește consecința morală, cea ce nu poate avea bun efect asupra dezvoltării sentimentului.

Acum revin b) la obiectul unei lucrări frumoase, când după calitatea-i morală, nu ni se poate presenta ca tip de imitare ci cu scopul de a-l încunjura răul și a urma contrarul. Nici de cum nu le condamn, de oarece firea omului e mai înclinată spre rău, și pentrucă prezentarea răului în toate liniile sale negre aduce același folos, cași prezentarea virtuții. Dar la obiecte de această natură se recere: privitor la scop ca să ni se pună în vedere pentru a cunoaște răul ca rău în sine și în consecințele sale. Privitor la prelucrare apoi ea să fie o fidelă icoană, în carea să se oglindeze răul. — Altmintre, pelângă delectarea momentului, nu putem câștiga nimic, dar și asta să se poate întâmpla în detrimentul educațiunii sentimentului.

Și fără a fi cu considerațiune la acest interes, sunt mulți cari cu plăcere cetesc atari lucruri, bagsamă pentru că în ele ved icoana patimilor și slăbiciunilor omenesti, și de mai mult nu se întrebă.

Se ivește deci simțita necesitate a unei direcțiuni noue, de a cultiva gustul de cetire, și prin el a nobilita sentimentele.

Aceasta ar fi cu puțință, cred eu, a se realiza pe calea revistelor noastre literare, în locul prim, așa — dacă poezia pelângă sentimentalismul subiectiv al poetului și prosa frumoasă, pelângă momentele, menite a distra, vor cuprinde și momente educative. Și să zicem de pildă, de ce să rădici la iveală mai vârtos necredința femeii? Oare, numai această o caracterizează? Și de ce o prezentezi în această culoare unui tiner carele începe a se interesa de literatură, a ceti novele, fără a cunoaște viața? Și de ce nu chiar ca pe „Angela” — „ângerul de Salingen” alui Bolandea, așa plină de modestie și demnitate, încât să o poți numi fără remușcare — ânger!? Oare, nu o Cornelia a fost mama celor doi Grachi? Oare nu o mamă ca venerabila matroană Veturia a înfrânat pe Coriolan, de n'a adus nefericire asupra cetății sale natale? Oare nu o mamă ca alui Stefan, ș'a făcut fiul tare în resboaie și „domn mărit” pe tronul moldovenesc? Apoi oare, nu o Monica a făcut din fiul său Augustin un — șânt? — Apoi: în viața zilelor noastre nu avem Corneliu, cari cresc bărbați folositori neamului și bisericii lor, apoi Veturii, mame, ca a lui Stefan, cari peste generații întregi sunt dar ceresc pentru fiu, și fiu fiilor lor, făcând din ei oameni de caracter și creștini buni! Eată dar câte virtuți poate intruni sînul femeii în schimbul atribuțiunei ce nu totdeauna o merită. . . . De ce dar să nu trăești cu mintea și simțirile și de ce să nu le încălzești în sferelē ideale ale virtuții, când destul de rece simțim realitatea! Astfel înțeleg eu, nobilitarea gustului de cetit și educațiunea sentimentelor. Și chiar ni-ar fi binevenit un Silvio Pelico, ca al Italianilor și un Bolanden, cari să tindă a educa în tîi simțirile, sufletul, apoi a — distra.

Azi stă lucrul întors pela noi!

Revistele noastre literare, constituind ele o literatură fluentă, cum s'ar zice — continuă, apar în intervale periodice, și astfel fac impresiunea a ceva pururea nou, atrăgând asupra lor atențiunea comună nu mai puțin ca cele, cari se ocupă cu chestii politice, căci doar și prin cele literare putem face politică, însă — culturală. Și împrăștiate ele, dela colibi până la palate, fără considerare de stare și etate, pe cât de încet, pe atât de cu succes s'ar putea inaugura aceasta direcție în politica culturală. Atunci cultura spiritului omenesc n'ar mai fi — unilaterală.

Ghița dela Roși.

Economie casnică.

Lecuar de părădeici.

Culegeți părădeicile, cari sunt coapte bine și rotunde, și le curățiți cu ajutorul unui penecil de coaja din afară. După curățirea pelei, tăiați fiecare părădaică în două de a latul, peste mijloc și scoateți din ea îndată toate semănțele.

Când ați gătat toate părădeicile de curățit, puneți se se topiască în apă tipsă (alaun) sdrobită. Pentru o chilă de părădeici se iea tipsă de 1 crucer. La 5 chile de părădeici, de 3—4 cruceri tipsă. După ce s'a topit tipsa, puneți părădeicile curățite, se steie în această apă o oară întreagă.

Atunci le scoateți din apă, le spălați bine în 2—3 alte ape curate, dar cu grige, se nu le sdrobiți, apoi le măsați, și în fine le puneți se fiearbă într'o castrolă

(laboș) de pământ, în care nu s'a fert nici când ceva uns. Zăhar trebuie adaus pe jumătate cât cântăresc părădeici, 1 font de zahăr pe o chilă de fructe. Părădeicile trebuie atāt de gros ferte, cum se ferbe și alt lecuar de poame, și se pune în el și vaniliă.

Fert odată lecuarul, lăsați-l se se răcească un pic, apoi il puneți în iegi, pe cari inse nu le legați până în ziua următoare după ce s'au rēcit de tot.

Grijiți, ca părădeicile ce se iea pentru acest scop se fie frumoase, tari, roșii și coapte dar nu peste măsură, ca se nu se facă nimică la curățire.

Deodată cu curățirea semănțelor se curățiți și ori ce verdeată din ele și albeața de sub codițe.

Lecuarul căpătat e escelent!

Cronica săptăminei.

Dela noi.

Hymen. Dl Dem. Racoțan, teolog abs. din Ibănești și dșoara Veturia Tērnoveanu, flica preotului din Hodac, s'au logodit.

Aurel Vlăduț și Elisabeta Rotar s'au cununat în 5 sept. n. la Prostea.

Advocat nou. Dl dr. Ioan Popovici a deschis o conclărie de avocat în Făget.

Profesori noi. La școalele gr. or. din Brașov s'au ales profesori noi dui Dumitru Supan și Pavel Percea, pentru scoala comercială în special dui Procop Givulescu și George Vătășan.

Încontra neconfesionalității. După ce calvinistii din Baranya la conventul lor ținut în 25 și 26 aug. n. sub presidența lui Szilágyi, au hotărīt ca aceia cari își părăsesc legea să fie opriti dela sf. taîne, dela înmormēntare bisericească și dela locul unde se îngroapă credincioșii, cei din Bichiș Ciaba țin de lipsă a lua asemenea mēsurī în contra neconfesionalității care se lățește tot mai mult între ei.

La adunarea Astrei dl Guggenberger a făcut două fotografii frumoase cari arată poporul ieșind întru întimpinarea comitetului, pe când trece peste piața Mediașului în șiruri de câte doi. Pe una se ved bărbații, pe cealaltă femeile și fetele

Dieta croată, cu care guvernul nu s'a putut înțelege, s'a amānat pe timp nehotărīt în 2 sept. n.

De-ale timpului. Pentru luna lui Septemvrie (st. n.) Falb a profēit: 1—5 puțină ploaie, 6—11 mai multă, cu furtuni la 9. 12—16 timp uscat și rēcoros. 17—22 soare cu ploaie, pecând va fi tot mai rēcoros. În 26 va fi o zi foarte „critică”, ceea ce înseamnă furtuni sau vifoare tari. Zilele din urmă timpul va fi mai bun și senin. Până acum profēția s'a adevērit de minune, cel puțin aici dela 6 încoace timpul e foarte neplăcut. Însē s'a îmbunătățit în curēnd.

Foamete. În urma anului rēu, poporul, mai ales în comitatul Timișului și al Torontalului se luptă deja

acum cu foamea. Statul a trebuit să lase cu „jucățile“ pentru dările restante, căci altfel sate întregi ar rămânea pustii. Ba, comitatul Timișului a hotărât să ceară dela ministru grâu de sămănat — cel mult zece măji (500 kilo) pentru câte un econom, ca oamenii să alba măcar ce sămăna.

Dela fundațiunea „Gozdsu“. În 30 Aug. n. și-a terminat reprezentanța fundațiunii lui Gozdsu lucrările. S'a constatat, că din legăturile fundațiunii au eșit: 3 doctori în drepturi și un doctor în medicină; 3 candidați de profesori (student: în litere); 3 tehnici; 2 studenți în silvicultură; 3 stud. de școalele comerciale; total 15 cari și-au terminat studiile. S'au șters dintre stipendiști; 3 rigoroșanți în drepturi, pentru-că n'au depus rigoroșele în timpul prescripșii prin normative e fundațiunii (3 ani); 4 stud. în drepturi 2 stud. în lit re, 2 tehnici și un gimnast, pentru-că n'au documentat progres, și 1 gimnast pentru-că au renunțat la stipendiu; total 13 inși. S'au susținut ajutoarele votate mai înainte pentru 15 rigoroșanți vechi în sumă de 3113.17 fl S'au votat ajutoare noue pentru 8 rigoroșanți 2936.80 fl.; Total 23 rigoroșanți cu 6349.97 fl. S'au votat stipendiile vechi ameliorate cu 3500 fl.: pentru 39 stud. în drepturi, sumă de 11.025 fl.; pentru 13 stud. în litere 1,050; pentru 3 stud. în techn. 1,050; pentru 1 stud. în silvicult. 300; pentru 3 stud în șt. comerc. 1,050; pentru 4 stud. în gimn. 610; total 67 stipendiști vechi cu 10,435. Stipendii noue s'au votat: pentru 9 stud în drepturi 1800 fl.; pentru 3 stud. în medicină 600; pentru 2 stud în litere 400; pentru 1 stud. în techn. 400; pentru 1 stud. în montanistică 200; pentru 7 stud. în comerciale 840; pentru 4 stud. gimnastici 480; total 28 stipendiști noi cu 4920 fl. În total sânt deci 119 stipendiști cu 30,704.97 fl.

Știri mărunte. Librăria societății „Tipografia din Sibiu“ a fost judecată să plătească 50 fl fiindcă a comandat anul trecut din România cartea „Avram Iancu, regele Carpaților“, care însă s'a confiscat la graniță. — La 1. sept. n. comunicația pe linia Orade-Cluj s'a început de nou. — Drumul de fier între Sibiu și Seșiște s'a deschis la 31. aug. n. Guvernul a trimis un tiner secretar de stat care nici nu și-a scos pălăria din cap când fruntașii Sibiului i-au ieșit în cale. La Seșiște precum la stațiile Săcel, Cacova și Orlat l-au salutată pe româneste, de ce domnișorul tare s'a supărat, ba i a amenințat pe Români. Puțină mîngătere a aflat în-ê la Rêhău, unde popa l-a salutată în limba statului. — În școlile medii din Pesta numai jumătatea școlărilor cari au vrut să fie primiți, au căpătat loc. — Foile patriotice s'au supărat că un ziar frances a scris despre teatrul din „Grosswardein.“ Ca și cum afară din Ungaria ar ști cineva ce este Nagyvárád.

Au murit: Maximilian C. Codarcea, paroch și vice-protopop al Pogăceleii în 29. aug. 12.
David Comșa econom și cantor em. diu Sibiu în 2 sept. n.
Nicolae Mosora, fost primar din Seșiște, în 2. sept. n.
Iosif Hossu, unul dintre puținii Români cari au ajuns la o poziție de stat mai naltă, a murit ca vicepreședinte al curții de compturi la Pesta, tot în 2. sept. n.

Din România.

Doce mari aniversări. Dl V. A. Urechia publică în „Drapelul“ un apel, care de sigur va afla resunet în toate părțile locuite de români. Apelul este următoriu:

La anul 1901, adecă peste patru ani, vom avea aniversarea morței lui Mihai Viteazul.

Trei ani după aceea națiunea română va trebui să-și aducă a minte de Stefan cel mare, mort la 1504.

Acele națiuni au vitalitate, acele națiuni sânt demne de a trăi, cari au cultul marilor lor oameni!

La multe ocațiuni am spus aceasta.

Dar' ce ocațiuni mai mari, mai vrednice de a ne fixa atențiunea, ca aceste două mari aniversari: 1901 și 1904?

Să nu se dică că avem timp de ajuns până atunci! Până la prima aniversare, aceea a lui Mihai Viteazul, nu mai avem de cât patru ani.

Ce sânt patru ani când e vorba de a face pregătirile unei asemenea serbări?

Dar' ce sânt chiar cei șapte ani, ce ne despart de aniversarea marelui Ștefan Vodă?

Propunem ca, fără mai multă întârziere, să se provoace o adunare a presei, care să ia inițiativa alegerii unui mare comitet, mare prin importanța bărbaților care îl vor forma, și care comitet să înceapă de pe acum a așeza programul serbărilor din 1901 și 1904 și a și urmări executarea acelui program.

Nu trebuie să așteptăm ca guvernul, să ia asemenea inițiativa. Ori-care ar fi guvernul, s'ar putea ca el să nu se simță cu totul liber, mai cu seamă cât privește serbatoarea de la 1901.

Dar' care e guvernul care ar putea împedeca întreaga națiune de a-și serbători eroii?

Deci la lucru și fără întârziere.

Rugăm toată presa românească de pretutindeni, fără deosebire de culoare politică, să reproducă acest articol și să ne comunice adesiunea sa, indicând numele persoanei care urmează să reprezinte fie-ce jurnal la adunarea ce se va convoca ulterior. — Adesiunile rugăm a trimite cel mult până la finea lui Septembrie viitor, pe numele meu.

Dl dr. Marinescu, la congresul medicilor din Moscova, a făcut mare senzație cu o conferință despre boalele de nervi.

Din străinătate.

Când s'a întors Faure la Paris, unii locuitori din Lotaringia au felicitat și ei pe guvernul frances de succesul câștigat la Kronstadt (adecă alianța cu Rusia) care, precum zic, a trezit noue speranțe în inimile lor.

Ministrul-president Méline li-a trimis felicitarea și mulțumita guvernului frances pentru cuvintele lor patriotice. —

Foile germane cer că cancelarul imperiului să tragă la răspundere pe guvernul frances că și-a vîrît limbura unde nu-i fierbe oala.

În 31 aug. n. sultanul și-a serbat iubitul de 20 ani decând s'a suit pe tron. Poliția, se înțelege, a făcut toate, a chiar numărat pe Armeni ca să știe câți sânt, și astfel nu s'a întemplat nimic.

În 3 sept. n. Badenii s'a sfătuit iarăș cu delegații Polonilor, Cehilor, Slovenilor, Românilor, Italianilor și catolicilor, cari toți sânt gata a-l sprijini. Cehii, Români și Slovenii cari au mers prea departe cu pretensiunile lor, au mai slăbit din ele, după ce li-a declarat până unde el e gata să meargă cu preveniența, apoi s'a stabilit buna înțelegere.

Majoritatea aceasta e deja acum sigură de izbînda lor și cred că vor isprăvi ușor cu Germanii

Să poate însă că se vor înșela, după ordinea de pertractare a reichsratului presidenții de acum trebuie să aozică și aleși alții noi în locul lor, până atunci însă rămâne president deputa ul cel mai în vîrstă care e German, sub care deci nu vor prea înainta cu schimbarea ordinei și celelalte planuri ale lor.

Din Spania vine știrea despre un nou atentat anarchistic. Un anarchist numit Sampan din Barcelona a împuscat de 2 ori asupra șefului de poliție Portas, răbindu l greu.

Regele și regina Italiei l-au vizitat pe Împăratul german la Homburg, unde în 5 sept. n. s'au ținut toșturi cari arată că tripla alianță nu s'a clăit de fel prin noua alianță între Rusia și Francia.

Cu prilejul revistei trupelor, ținută la Coblenz în 30. aug. n. împăratul german a adresat marelui duce de Baden și celorlalți oaspeți o cuvîntare, în care se află următoarele, privite ca răspuns alianței ruso-francese:

Dela noi atîrnă să păstrăm ceea ce ne-a lăsat marele împărat: oastea, în toate părțile ei, și s'o aperăm în contra ori-cărui amestec din afară.

Bibliografie.

Foaia pentru toți (apare București. Pasagiul român, 12) nr. 36 cuprinde: Francina (nuvelă, trad. după I. Madeline). Bianca Luna, G. Demetrescu-Mugur. Scriitorii și artiștii nostri (răspunsurile dl. A. Șonțu și G. Ionescu). Acelaș vis (poesie) G. D. Mugur. Un dar. Flori de iarnă (după E. Legouvé). Dragostea noastră (poesie), Iulia Dragomirescu. Concursul lunar trecut. Alphonse de Lamartine (cu portret). Gândiri. Pădurea și marea (cu privință la sănătate). Vrăjitorul alb (urmare). Un artist-agricultor (Datuțescu), Demes. Romanul unui călugăr (urmare). Petreceri și jocuri. Poșta redacției.

Revista poporului. Director *Doctor C. N. Chabudiu*. Sumarul: No. 7-8 (Iulie-August) Cronică Universală, Uriș — O scrisoare a M. S. Regelui Carol I. *.* — Despre Asfizie (Medicina Poporală), Dr. Const. C. Codrescu — P. S. S. Ghenadie Petrescu (fost Mitropolit Primat, biografia). „Revista Poporului” — Invocațiune la Radu Negru Voevod, D. Nanu. — Dionisie D. C. Teodor. — Tronul, Carmen Sylva. — O epistolă despre Isus Hristos (Istorie), G. C. — Luceafăr (Poesie), Maria Cantianu. — Sulfatarea grâului ca mijloc de a combate Mălura (Agricultura), C. Roman. — Viața Practică (Rețete folositoare), I. de Alfonso. — Industria Petroleului (Industria), *.* — Producția Cerealelor, J. Sc. A. — Cugetări, De la Vâlcea. — Dorul (Literatură Poporală), R. N. Begnescu. — Inscințare, Anunțuri, etc. Administrația. Portret (Ilustrația) P. S. S. Ghenadie Petrescu fost Mitropolit Primat al Ungro-Vlahiei, etc.

Deslegarea ghicitei de șah din N-rul 19 e următoarea:
 Copila cu ochii albaștri, ca bolta seninului cer,
 Măhnirilor capet îi pune,
 Din suflata-mi trist și stingher.

Și lasă o rază iubito, din ochii tăi mari și senini
 În noaptea durerilor mele:
 O viață prăită 'n străini.

Bine au deslegat-o doamnele și domnișoarele: Lucreția
 Porușu n. Janza din Chernecea, — Sabina Opra din Visag, —
 Luisa Oltean din E. Szűcs, — Victoria Vicaș din Hidig, —

Mărioara C. m. Popovici din Ciaba. — Ana Lazarovici din Feni și Valeria Degan din Branșca

Domni: Petru Leucuția din Chișlașa. — George Leucuția din Coroiu. — Ionel Popeniciu din Venetia iuf și Nicolau Onciu din Uzdin.

Premiul l'a câștigat dna Luisa Oltean. St. dnă binevoiască a ne încunoștința care nr din „Bibl. p. toți” dorește să i-l espedăm.

Poșta redacției.

D. P. d. L. Blaj. Am primit, se vor folosi. Vă mulțumim.
 D. B. B. Vad Pentru București ziarele Voința națională și Timpul, revistele „Foaia pentru toți” și „Revista Poporului”. Pentru Cr. Iova și Ploiești primiți în curând scrisoare deoarece și noi așteptăm în zilele astea de acolo răspuns, tot în chestii de această natură. A unci vă scriem mai în detali.
 D. I. S. Korneburg. Incurând primiți scrisoare. Salutări!
 D. V. E. M. Beinș. Am primit, vă mulțumim. Foaia se va espeda la adresa nouă.
 D. Șoarei P. I. Zernești. Nri ceruți 1 și 9 s'au espedat, abon. l-am primit, vă mulțumim!
 D. M. G. Gurahonț. Mai aveți a ne trimite 1 fl. atunci abon. e plătit până la sfârșitul anului curent. Salutări cordiale!
 D. S. P. în Talpoș. Am comandat ceea-ce mi ai scris că dorești! Deocamdată nu pot scrie mai multe. Te aștept!
 D. L. C. N. în Deva. Ți mulțumesc pentru scrisoarea draguță! Voi face în chestie, cum zici, — de călătorit însă acuma nici visa nu pot. Rău de tot Salutări călduroase ambilor! (Ba trebuie să călătorească! R)
 D. N. O. în Uzdin. N'ai primit premiul? L'am espedat demult. Dacă cumva s'a perdut, ne încunoștințați se vă trimitem altul!
 D. I. M. R. Făget. Am primit „Sonetul”. De va corespunde, se va publica.
 Memento mori! Scuzați că nu v'am făcut cunoscut că am primit! Am dori să scriem scrisoare, dar — unde? Cerem răspuns sigur, Salutări!
 P. P. R. Ghic. dtale nu încapă în foaie, precum am mai zis.

Ghicitoră de șah.

e,

că de-

se cre- pa ți- pă-

rul tca- daŭ mē o cli- ni-

le, ți-l meŭ tă ți-ar rea cŭ.

du. *Sē-ți le dō- veți- ția ci- Lu-

de

me- gŭ- de De Su-

Tarquiniu.

daŭ ri- cre- e.

Termin de deslegare după trei săptămâni. Să va sorti o carte.